

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยของนักเรียน ชุมชนเยาวชนคุ้มครองผู้บริโภค จังหวัดจันทบุรี

ณภัทร ลอยล่อง⁽¹⁾, จตุศิริ โชคิกาวินทร์⁽²⁾ และวันดี นิลสำราญจิต⁽²⁾

วันที่ได้รับต้นฉบับ: 20 เมษายน 2560

วันที่ตอบรับการตีพิมพ์: 17 กรกฎาคม 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ และสร้างสมการที่สามารถอธิบาย ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อย.น้อย วิธีการเข้ามาเป็น อย.น้อย การได้รับการอบรมพื้นฟู ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ กับการปฏิบัติงานของ อย.น้อย ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน 239 คน สุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ปัจจัยการ ทำงานด้วยสถิติกด柱โดยพหุคุณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษา พบว่า อย.น้อย ส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 69.0 โดยมี ระดับการศึกษาขั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 52.72 และ 47.28 ตามลำดับ) เกรดเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อย.น้อย เฉลี่ย 2.03 ปี ส่วนใหญ่เข้ามาเป็นโดยวิธีสมัครใจ ร้อยละ 70.7 และเคยได้รับการอบรมพื้นฟูจำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 69.5 ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ใน ระดับน้อย ร้อยละ 73.6 ($\bar{X}=8.45$, $S.D.=4.13$) ทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.9 ($\bar{X}=32.94$, $S.D.=5.52$) แรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.3 ($\bar{X}=26.54$, $S.D.=3.28$) และมีการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนอยู่ใน ระดับมาก ร้อยละ 66.1 ($\bar{X}=7.00$, $S.D.=2.78$) โดยแรงจูงใจ ระยะเวลาการเป็น อย.น้อย เพศ และทัศนคติ เป็นปัจจัยที่ร่วมกันทำงานด้วยการปฏิบัติงานการจัดการ อาหารปลอดภัยในโรงเรียนของ อย.น้อย จังหวัดจันทบุรีได้อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถร่วมกันทำงานได้ร้อยละ 16.4 ($Adjusted R^2=0.164$, $p-value<0.001$) สมการดังนี้

$$Z' PT = 0.224 Z' MO + 0.195 Z' T + 0.179 Z' SEX + 0.138 Z' AT$$

คำสำคัญ: การจัดการอาหารปลอดภัย, อย.น้อย, ความรู้, ทัศนคติ, แรงจูงใจ

Original Article

Factors Affecting the Food Safety Management Practice of Students in Consumer Protection Youth Club in Chantaburi Province

Naphat Loylong⁽¹⁾, Rotruedee Chotigawin⁽²⁾ and Wandee Nilsumranchit⁽²⁾

Received Date: April 20, 2017

Accepted Date: July 17, 2017

(1) Corresponding author:

Makham District Health Office,
Chantaburi
(Tel.: 062-6029520,
e-mail: phatty_moo@hotmail.com)

**(2) Department of Environmental
Health, Faculty of Public Health,
Burapha University**

Abstract

The purposes of this cross-sectional descriptive research were to examine relationship and construct a predictive equation for the food safety management of students from gender, educational level, grade point average, years of being a voluntary student member of food and drug administration committee, means to be a committee member, received training on knowledge about school food safety management, attitudes toward school food safety management, motivation regarding school food safety management and school food safety management practices of the student members. The sample was consisted of 239 students who were members of Consumer Protection Youth Club in secondary schools, Chantaburi province, Office of the Secondary School Region 17. The proportional stratified random sampling was used to select the samples. Data were collected by a self-administered questionnaire and were analyzed by descriptive statistics and stepwise multiple regression.

Results of the study found that 69.0 percent of the voluntary student member of food and drug administration committee were female; 52.72 and 47.28 percent of them were in the lower and upper secondary school level respectively; their grade point average was 3.29; mean of being the student member was 2.03 years; most of them volunteered to be the student member (70.7 percent); and 69.5 percent had been trained on knowledge about school food safety management only one time. Majority of them, 73.6 percent, had knowledge about the school food safety management at the low level ($\bar{X}=8.45$, S.D.=4.13); 74.9 percent had moderate attitude towards the management ($\bar{X}=32.94$, S.D.=5.52); 83.3 percent had the high level of motivation regarding the management ($\bar{X}=26.54$, S.D.=3.28); and 66.1 percent of them had the high level of school food safety management practices ($\bar{X}=7.00$, S.D.=2.78). It was also found that the motivation, years of being the volunteer, gender, and the attitude had positively related to the school food safety management practices of the volunteer students and 16.4 percent of the practices variation could be significantly predicted by the four predictors (adjusted $R^2=0.164$, $p<0.001$). The equation can predict the food safety management practice of young food and drug administration. The motivation, period of being young food and drug administration, sex and attitude can be used to predict the food safety management practice of young food and drug administration at 0.05 level of statistical significance and predict 16.4 percent (adjusted $R^2=0.164$, $p<0.001$). The standard prediction equation was as follow:

$$Z' PT = 0.224 Z' MO + 0.195 Z' T + 0.179 Z' SEX + 0.138 Z' AT$$

Keywords: The Food Safety Management Practice, Oryornoi, Knowledge, Attitude, Motivation

บทนำ

อย.น้อย คือ นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพทั้งในโรงเรียนและชุมชน รวมกลุ่มกันตั้งเป็นชุมชนอาสาสมัครคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียน (ชั้นrm อย.น้อย) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยด้านอาหาร กิจกรรมหลักของนักเรียน อย.น้อย ได้แก่ สุมตรวจสอบอาหารหาราชปนเปื้อน และรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แนะนำนักเรียนให้เลือกซื้ออาหารโดยดูจากลักษณะผลิตภัณฑ์ เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน พ่อค้าแม่ค้า ผู้ปกครองในโรงเรียนและชุมชนได้รับประทานอาหารที่สะอาด ปลอดภัย (สำนักคณะกรรมการอาหารและยากระทรวงสาธารณสุข, 2548) การพัฒนากลุ่ม อย. น้อย ขึ้นมาในโรงเรียนเนื่องด้วยเด็กและเยาวชนจะเจริญเติบโตเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ หากได้รับปลูกฝังให้มีพุทธิกรรมการบริโภคที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะปลูกฝังไปจนเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ช่วยลดปัญหาทางด้านสาธารณสุขในอนาคต

การสำรวจกิจกรรมและการดำเนินงานของอย.น้อย ในจังหวัดจันทบุรี พบร่วมกับ มีการจัดตั้งชั้นrm อย.น้อย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน จากการติดตามสำรวจสภาพปัญหาของโรงเรียนพบว่าโรงเรียนบางแห่งไม่เคยจัดกิจกรรมและบางโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมก็ไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการติดตามของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในโรงเรียน และขาดการประเมินโรงอาหารในโรงเรียนที่เป็นตัวชี้วัดมาตรฐานอาหารปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาด้านการจัดการระบบขององค์กรภายในโรงเรียน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี, 2558)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัย

สารวิจัยสารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน – มิถุนายน 2560

ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียนของ อย.น้อย จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานอาหารปลอดภัย

ในโรงเรียนให้กับโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชั้นrm อย.น้อย ด้านอื่นๆ ได้ อีกทั้งยังสามารถนำองค์ความรู้ต่างๆ ไปถ่ายทอด ปรับใช้กับเพื่อนๆ ครอบครัว และบุคคลในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำไปสู่สุขภาวะที่ดีด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจการท่านายการปฏิบัติงานการจัดอาหารปลอดภัยของ เพศ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย ระยะเวลา การเป็นสมาชิก อย.น้อย วิธีการเข้ามาเป็น อย.น้อย การได้รับการอบรมพื้นที่ ความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ กับการปฏิบัติงานของ อย.น้อย เกี่ยวกับการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียน จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง (Cross Sectional Descriptive Study)

● ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ใน การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อย.น้อย ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จังหวัดจันทบุรี จำนวน 19 แห่ง ที่มีการดำเนินกิจกรรมของ อย. น้อย มีจำนวน อย.น้อย ทั้งหมด 590 คน การคำนวณขนาดตัวอย่าง ใช้สูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 239 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional sampling) ของ อย.น้อยจากทุกโรงเรียน

● เครื่องมือที่ใช้และวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือข้อมูลทั่วไป แบบวัดความรู้ ทัศนคติ แรงจูงใจ และการปฏิบัติ ซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียน อายุน้อย ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ราย ได้ค่า Cronbach's alpha coefficient ด้านความรู้เท่ากับ 0.8 ด้านทัศนคติเท่ากับ 0.7 และ ด้านแรงจูงใจเท่ากับ 0.8

● การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดย ประสานงานกับผู้บริหารของสถานศึกษาเพื่อขอ ความร่วมมือและชี้แจงวิธีการดำเนินการวิจัย ขอ อนุญาตผู้ปกครองของนักเรียนในการให้ความ ร่วมมือตอบแบบสอบถาม ซึ่งการเก็บข้อมูลผู้วิจัย แจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บันทึก ข้อมูลลงแบบสอบถามด้วยตนเอง และทำการเก็บ ข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม 2558

● การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงพรรณนานำเสนอด้วยการแจก แจงความตื่นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และ อำนาจการดำเนินของตัวแปรกับการปฏิบัติเกี่ยวกับ การจัดการอาหารปลอดภัยภายในโรงเรียน จังหวัดจันทบุรี ใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณ แบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า อายุน้อย ส่วนใหญ่เป็น หญิง ร้อยละ 69.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ใกล้เคียงกันร้อยละ 52.72 และร้อยละ 47.3 ตามลำดับ การเป็น อย.น้อย ส่วนใหญ่โดยวิธีสมัครใจ ร้อยละ 70.7 และเคยได้รับการอบรมพื้นที่ 1 ครั้ง ร้อยละ 69.5 เกรดเฉลี่ยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อย.น้อย เฉลี่ย 2.03 ปี อายุน้อย ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 73.6 มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.9 โดย และมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.3 (ดังแสดงในตารางที่ 1) สำหรับแรงจูงใจ อย.น้อย มากกว่า ร้อยละ 70 เห็นด้วยว่าการได้รับคำยกร้อง ชมเชยทำให้อยากทำกิจกรรม อย.น้อย (ร้อยละ 75.7) การดำเนินงานกิจกรรม อย.น้อย ทำให้เกิด ความสนุกสนาน (ร้อยละ 73.2) การดำเนินงาน กิจกรรมอาหารปลอดภัยเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และการทำกิจกรรมการตรวจสอบเป็นหน้าที่ ให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ (ร้อยละ 72.4) และครู ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษาและแนะนำในการทำ กิจกรรม อย.น้อย (ร้อยละ 71.1) และ อย.น้อย ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานอาหารปลอดภัยอยู่ใน ระดับมาก ร้อยละ 66.1(ดังแสดงในตารางที่ 1)โดย มากกว่าร้อยละ 75 มีการร่วมวางแผนการดำเนินงาน กิจกรรมหรือร่วมประชุมเกี่ยวกับการจัดการอาหาร ปลอดภัยในโรงเรียน (ร้อยละ 79.1) ร่วมให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงโรงอาหารให้ ถูกสุขลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐาน หรือเมื่อตรวจ พบสารปันเปื้อนในอาหาร (ร้อยละ 77.4) ร่วมจัด ป้ายนิเทศให้ความรู้ (ร้อยละ 77.0) และร่วม ตรวจสอบฉลาก ภาชนะบรรจุ หรือการเก็บรักษา อาหาร (ร้อยละ 75.3) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และอำนาจการ ดำเนินการด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณแบบ ขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า แรงจูงใจ (MO) ระยะเวลาการเป็น อย.น้อย (T) เพศ (SEX) และทัศนคติ (AT) เป็นปัจจัยที่

ร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานการจัดอาหาร
ปลอดภัยในโรงเรียน (PT) ได้ร้อยละ 16.4 อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Adjust R²=
0.164, p<0.001) ดังแสดงในตารางที่ 2 สามารถ
สร้างสมการทำนายการปฏิบัติการจัดอาหาร
ปลอดภัยในโรงเรียนของ อย.น้อย ได้ตามลำดับ
การลดถอยพหุคูณ ดังนี้

สมการในรูปค่าแหนดิบ

$$PT = -1.792 + 0.190 \text{ MO} + 0.035 \text{ T} + 1.075 \text{ SEX} + 0.069 \text{ AT}$$

สมการในรูปค่าแหนดมาตรฐาน

$$Z' PT = 0.224 Z' MO + 0.195 Z' T + 0.179 Z' SEX + 0.138 Z' AT$$

จากสมการพบว่า ถ้า อย.น้อย มีแรงจูงใจ
ที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การปฏิบัติการจัดอาหาร
ปลอดภัยในโรงเรียนจะเพิ่มขึ้น 0.224 หน่วย ถ้า
ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อย.น้อย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย
การปฏิบัติการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียน
จะเพิ่มขึ้น 0.195 หน่วย ถ้าเป็นหญิงจะมีการ
ปฏิบัติการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียนเพิ่ม
มากขึ้น 0.179 หน่วย และถ้าทัศนคติเพิ่มขึ้น 1
หน่วย การปฏิบัติการจัดอาหารปลอดภัยใน
โรงเรียนจะเพิ่มขึ้น 0.138 หน่วย

บทสรุปและอภิปรายผล

แรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถร่วม
ทำนายการปฏิบัติงานการจัดอาหารปลอดภัย
ในโรงเรียนได้ อธิบายได้ว่า หาก อย.น้อย ได้รับ¹
แรงจูงใจให้ปฏิบัติงานจากครูและเพื่อนซึ่งเป็น²
แรงผลักดันในการทำงานที่ดี ได้รับการยอมรับ³
และการชื่นชม จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติมากขึ้น
ซึ่งจะมีผลต่อการลดภัยในโรงเรียนได้มากขึ้น⁴
กล่าวว่า หากมีแรงจูงใจในระดับมากย่อมมีโอกาส
ที่จะทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตามหรือปฏิบัติตาม⁵
ได้สูง ซึ่งแรงจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพูนพัฒนา

การกระทำหรือกิจกรรมของบุคคล สอดคล้องกับ
สันติ เกตุมณี (2552) คือ อย.น้อย มีแรงจูงใจใน
ภาพรวมอยู่ที่ระดับมาก โดยรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ทำ
กิจกรรม การทำกิจกรรมทำให้เกิดความสนุกสนาน
เกิดการเรียนรู้ ใหม่ๆ เป็นที่ยอมรับของทุกคนใน
โรงเรียน เป็นสิ่งที่น่ายกย่อง โรงเรียนส่งเสริมให้
เข้าประมวล อย.น้อย และครูกล่าวชมเมื่อทำ
กิจกรรมได้ดี และพบว่าการเสริมพลังอำนาจ
พุทธิกรรมสุขภาพ การมีส่วนร่วม การรับรู้ และ
แรงจูงใจ มีประสิทธิภาพในการทำนายร่วมกันต่อ
ประสิทธิผลการปฏิบัติงานโครงการ อย.น้อย ได้
มากถึงร้อยละ 77.5 และสอดคล้องกับการศึกษา⁶
ของเพญรัตน์ ลิมปะพันธุ์ (2552) ที่พบว่า แรงจูงใจ
มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานและ
สามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานคุ้มครอง⁷
ผู้บริโภคด้านสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
ระดับตำบลได้

ระยะเวลาการเป็น อย.น้อย มีความสัมพันธ์
และสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานการจัดการ
อาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้ อธิบายได้ว่าเมื่อ
อย.น้อย มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกมากขึ้นจะทำ
ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และเห็น
ความสำคัญของการดำเนินงาน ส่งผลต่อการ
ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และการมีระยะเวลาการ
เป็น อย.น้อย มากย่อมมีโอกาสที่จะปฏิบัติงาน
การจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้มากขึ้น⁸
สอดคล้องกับผลการศึกษาของกำหนด มีจักร, บัญชา⁹
พันพง, & สิริพร หนูสุน (2551) พบว่า ระยะเวลาที่
เป็นสมาชิก อย.น้อย มีความสัมพันธ์และสามารถ
อธิบายการพัฒนาและประเมินคุณภาพของ
อย.น้อย และเพญรัตน์ ลิมปะพันธุ์ (2552) ที่พบว่า
ระยะเวลาการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการ
ปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข แต่ไม่
สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพิมพ์ พุ่มสมบัติ¹⁰
(2549) และสุวิริย์ เมตตาพล (2557) ที่พบว่า

ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านอาหารปลอดภัยไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

เพศ มีความสัมพันธ์และสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียน และหากเป็นหญิงจะมีการปฏิบัติงานได้มากขึ้น อธิบายได้ว่าโดยปกติแล้วเพศหญิงจะถูกปลูกฝังเรื่องการทำอาหารมาตั้งแต่เด็ก จึงให้มีความสนใจด้านอาหารมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของเศรษฐพงศ์ อัปมะเย (2556) พบว่า เพศหญิงเป็นเพศที่ให้ความสนใจต่อศาสตร์ทางด้านคหกรรมศาสตร์มากกว่าเพศชาย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเตือนใจ ชีวากีรติยิ่งยง (2550) และณรงค์ ศิริรัมย์ (2556) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสุขภาวะอาหาร แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของเพญรัตน์ ลิมประพันธุ์ (2552) ที่พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานสุขภาวะอาหาร เนื่องจากงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขเป็นงานที่ทุกเพศสามารถปฏิบัติงานได้เท่าเทียมกัน

ทัศนคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกและสามารถร่วมทำนายการปฏิบัติงานการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียนได้ อธิบายได้ว่า อย.น้อย ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดอาหารปลอดภัยในโรงเรียนจะมีการปฏิบัติการจัดอาหารปลอดภัยมากด้วย ซึ่ง Schwartz (อ้างถึงใน ปรีณา วงศ์ชื่อม, 2557) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ ซึ่งความรู้และทัศนคติต่างกันทำให้เกิดการปฏิบัติได้ โดยที่ความรู้และทัศนคตินั้นไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กัน และตามแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ นั่นคือ ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติหรือการกระทำของมนุษย์ควรจะต้องมีการสร้างหรือเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องนั้นก่อน เมื่อมนุษย์เกิดการยอมรับก็จะสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่ง

นั้นและจะปฏิบัติตามสิ่งนั้นสอดคล้องกับการศึกษาของฐานิศา สาเบด (2556), พรชัย พุทธรักษ์ (2552) และสุพิมพ์ พุ่มสมบัติ (2549) โดยพบว่า ทัศนคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสุขภาวะอาหาร และเพญรัตน์ ลิมประพันธุ์ (2552) พบว่า เจตคติต่อการปฏิบัติงานที่เห็นด้วยในระดับมากจะมีการปฏิบัติงานด้านคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของไกรรุณี แก้วใหม่ (2551) พบว่า ทัศนคติไม่มีผลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาวะอาหาร แต่ความมั่นใจมีผลต่อพฤติกรรม และ Upusat (2005) พบว่า ทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับอาหารปลอดภัยไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะหรือการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า แรงจูงใจ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก อย.น้อย เพศ และทัศนคติ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการจัดอาหารปลอดภัยของ อย.น้อย ซึ่งแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ อย.น้อย มากที่สุด จึงควรสร้างเสริมแรงจูงใจให้กับ อย.น้อย อย่างต่อเนื่องทั้งด้านการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และด้านบุคลากร โดยโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรืองบประมาณอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนควรมีนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานอาหารปลอดภัยในโรงเรียนที่ชัดเจนควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ อย.น้อย สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนขึ้นมัธยมศึกษาตอนต้นและส่งเสริมให้อยู่ในระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ อย.น้อย ได้สั่งสมความรู้และประสบการณ์ การทำกิจกรรมจนเกิดความเชี่ยวชาญในงาน เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติ และควรสร้างเสริมให้นักเรียนหญิงเข้ามาเป็น อย.น้อย เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหากเป็นเพศหญิงจะมีการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้น

จริยธรรมในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะกรรมการสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2558

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.บุญธรรม กิจบรีดาบริสุทธิ์ ที่กรุณา เสียเวลาในการให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ

เอกสารอ้างอิง

กำหนด มีจักร, บัญชา พันผง & สิริพร คงadal. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะด้านความสามารถของนักเรียนที่เป็นอาสาสมัครในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพที่ในโรงเรียนและชุมชน (อย.น้อย) ในการดำเนินงานโครงการอาหารปลอดภัยในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก.วิทยานิพนธ์ ปริญญาสาธารณสุขศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ไกรวุฒิ แก้วไห่. (2551). ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาวะอาหารของผู้สัมผัสอาหารในครัวเรือนที่ตำบลแห่งหนึ่งในจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จีระศักดิ์ เจริญพันธ์, & เฉลิมพล ตันสกุล. (2550). พฤติกรรมสุขภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาสารคาม: คณะกรรมการ: คณะกรรมการสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฐานิศา สาเบด. (2556). ศึกษาสภาพการสุขภาวะอาหารในโรงเรียนอุ่นสอนศาสนาครูสามัญจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ณรงค์ ศิริรัมย์. (2556). ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาบ้านและชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เตือนใจ ชีวะเกียรติยิ่งยง. (2550). ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาวะอาหารตามเกณฑ์มาตรฐานอาหารสะอาด รสชาติอร่อยของผู้ประกอบการค้าอาหารในเขตตับผิดชอบของศูนย์อนามัยที่ 1 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญธรรม กิจบรีดาบริสุทธิ์. (2553). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศรีอันนันต์.

ปรีณา วงศ์ชื่อม. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตภาคปกติมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

พรชัย พุทธรักษ์. (2552). ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมสุขภาวะอาหารของผู้ประกอบการอาหารในโรงแรม จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณคณะกรรมการคุบคุมวิทยานิพนธ์และคณาจารย์ คณะสารสนเทศสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้อันมีคุณค่าอย่างแก่ผู้วิจัย รวมทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรีและ อย.น้อย ที่เข้าร่วมวิจัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมืออย่างดีจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

เพญรัตน์ ลิมประพันธ์. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสารสนเทศของเจ้าหน้าที่สารสนเทศ ระดับตำบล จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสารสนเทศสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเรศวร.

เศรษฐพงษ์ อัปมະเย. (2556). ศึกษาความตระหนักรถึงผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษาสาขาวิชาหกรณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาคหกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหกรณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

สันติ เกตุมณี. (2552). ประสิทธิผลการปฏิบัติงานโครงการ อย.น้อย ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพิมพ์ พุ่มสมบัติ. (2549). ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่สารสนเทศในสถานีอนามัยในการดำเนินงานด้านอาหารปลอดภัย จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวรีย์ เมตตาพล. (2557). ศึกษาการปฏิบัติงานสุขภาวะอาหารของเจ้าหน้าที่สารสนเทศในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสารสนเทศสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักคณะกรรมการอาหารและยา. (2548). คู่มือการจัดกิจกรรม อย.น้อย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการ โรงพยาบาลสงเคราะห์องค์การทหารผ่านศึก.

สำนักงานสารสนเทศจังหวัดจันทบุรี. (2558). รายงานผลการดำเนินงานอาหารปลอดภัย จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี: สำนักงานสารสนเทศจังหวัดจันทบุรี. (เอกสารอัสดงสำเนา).

Unusan, N. (2005). Consumer food safety knowledge and practices in the home in Turkey. *Food Control*, 18(1), 45-51.

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของ อย.น้อย จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

		ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	หญิง	165	69.0	
	ชาย	74	31.0	
2. ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	126	52.7	
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	113	47.3	
3. เกรดเฉลี่ย	น้อยกว่า 2.50	21	8.7	
	ระหว่าง 2.51–3.00	74	31.0	
	มากกว่า 3.00	114	60.3	
	($\bar{X}=3.29$, S.D.=2.22)			
4. ระยะเวลาเป็นสมาชิก อย.น้อย	น้อยกว่า 1-3 ปี	216	90.4	
	มากกว่า 3-6 ปี	23	9.6	
	($\bar{X}=2.03$, S.D.=1.22)			
5. วิธีการเป็น อย.น้อย	สมัครใจ	169	70.7	
	สมัครตามเพื่อน	40	16.7	
	ครูให้สมัคร	30	12.6	
6. การได้รับการอบรมพื้นฐาน	เคยได้รับการอบรม 1 ครั้ง	166	69.5	
	มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป	73	30.5	

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของ อย.น้อย จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

	ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
7. ระดับความรู้	ดีมาก (>14 คะแนน)	22	9.2
	ดีปานกลาง (10 – 14 คะแนน)	41	17.2
	ดีน้อย (<10 คะแนน)	176	73.6
	($\bar{X}=8.45$, S.D.=4.18, Min=0, Max=18 จากคะแนนเต็ม 18 คะแนน)		
8. ระดับทัศนคติ	ดีมาก (>36 คะแนน)	60	25.1
	ดีปานกลาง (23 – 36 คะแนน)	179	74.9
	($\bar{X}=32.94$, S.D.=5.52, Min=24, Max=46 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน)		
9. ระดับแรงจูงใจ	มาก (> 23 คะแนน)	199	83.3
	ปานกลาง (16 – 23 คะแนน)	38	15.9
	น้อย (<16 คะแนน)	2.0	0.8
	($\bar{X}=26.54$, S.D.=3.28, Min=15, Max=30 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน)		
10. ระดับการปฏิบัติ	ดีมาก (>6 คะแนน)	158	66.1
	ดีปานกลาง (3 – 6 คะแนน)	48	20.1
	ดีน้อย (<3 คะแนน)	33	13.8
	($\bar{X}=7.00$, S.D.=2.78, Min=0, Max=10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน)		

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลถอยพหุคุณแบบขั้นตอนของตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการอาหารปลอดภัยในโรงเรียน

ตัวทำนาย	B	S.E.	Beta	t	Sig.	F	P
						12.691	.000
ค่าคงที่	-	1.488		-1.204	.230		
แรงจูงใจ (MO)	1.792	.055	.224	3.471	.001		
ระยะเวลาการเป็น อย.น้อย (T)	.190	.011	.195	3.113	.002		
เพศ (SEX)	.035	.360	.179	2.989	.003		
ทัศนคติ (AT)	1.075	.033	.138	2.108	.036		
	.069						

R=.422, R²=.178, Adj. R²=.164

Durbin-Watson=1.459